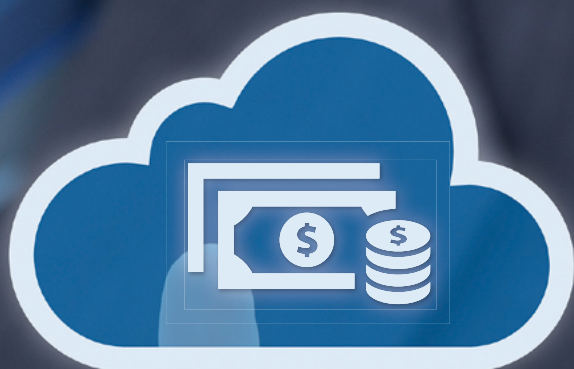

BANKOVNICTVÍ

V TEORII A PRAXI

BANKING

IN THEORY AND PRACTICE

MICHAL MEJSTŘÍK
MAGDA PEČENÁ
PETR TEPLÝ

KAROLINUM

Bankovníctví v teorii a praxi
Banking in Theory and Practice

prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc.
Mgr. Magda Pečená, Ph.D., CFA
doc. PhDr. Petr Teplý, Ph.D.

Recenzovali:
prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
doc. Ing. Petr Dvořák, Ph.D.

Vydala Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum
Grafická úprava Jan Šerých
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
Vydání první

© Univerzita Karlova v Praze, 2014
© Michal Mejstřík, Magda Pečená, Petr Teplý, 2014

Monografie vznikla za podpory Grantové agentury České republiky
(projekt GAČR 403/10/1235 – Institucionální reakce na selhání finančních trhů).

The monograph has been published with the support of the Czech Science
Foundation (project under No. GACR 403/10/1235 – Institutional Responses
to Financial Market Failures).

ISBN 978-80-246-2870-7
ISBN 978-80-246-3002-1 (online : pdf)

Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum 2014

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

OBSAH

PŘEDMLUVA	20
I. ZÁKLADNÍ POJMY FINANČNÍCH TRHŮ	22
I.1 Základní pojmy	22
I.2 Prostředí pro finanční zprostředkování	38
I.3 Velikost a struktura finančního trhu ve světě	48
I.4 Charakter finančního zprostředkování – případ České republiky	58
I.5 Zdroje	60
I.6 Klíčová slova	60
I.7 Použité zkratky	62
II. ZÁKLADNÍ PRINCIPY BANKOVNICTVÍ	64
II.1 Banka a bankovní sektor	64
II.2 Hodnocení výkonnosti, rentability či efektivnosti banky, rizika	88
II.3 Úspory z rozsahu a ze sortimentu v bankách, bankovní heterogenita a finanční inovace.	98
II.4 Tržní segmentace a heterogenita v České republice	98
II.5 Instituce konkurující bankám	108
II.6 Zdroje	110
II.7 Klíčová slova	114
II.8 Použité zkratky	114

III.	CENTRÁLNÍ BANKOVNICTVÍ	116
III.1	Centrální banky	118
III.2	Měnová politika	140
III.3	Úrokové sazby	148
III.4	Závislost centrálních bankéřů	162
III.5	Zdroje	162
III.6	Klíčová slova	164
III.7	Použité zkratky	166
IV.	MĚŘENÍ A ŘÍZENÍ RIZIKA	168
IV.1	Řízení rizik	168
IV.2	Řízení aktiv a pasiv	178
IV.3	Účetní a ekonomické modely vhodné pro ALM	190
IV.4	Úrokové riziko v minulosti a dnes	200
IV.5	Měření kreditního rizika	202
IV.6	Zdroje	204
IV.7	Klíčová slova	204
IV.8	Použité zkratky	204
V.	BANKOVNÍ REGULACE	208
V.1	Důvody pro regulaci bank	210
V.2	Regulace bankovního systému a bankovní dohled	214
V.3	Ostatní (nepřímé) nástroje regulace – měnově-politická opatření	226
V.4	Poučení z historie regulace bank v USA	228
V.5	Evropská bankovní unie	228
V.6	Zdroje	230
V.7	Klíčová slova	232
V.8	Použité zkratky	234
VI.	KAPITÁL BANKY	236
VI.1	Typy kapitálu	236
VI.2	Teoretické základy	240
VI.3	Basel I	256
VI.4	Basel II	258
VI.5	Basel III	272
VI.6	Zdroje	278
VI.7	Klíčová slova	282
VI.8	Použité zkratky	282
VII.	LIKVIDITNÍ RIZIKO	290
VII.1	Základní pojmy	292

VII.2	Důvěra v banku -----	292
VII.3	Řízení pasiv a řízení likvidity -----	296
VII.4	Bankovní depozitní produkty v ČR -----	306
VII.5	Likvidita v českém bankovním sektoru -----	312
VII.6	Regulace likviditního rizika podle Basel III -----	316
VII.7	Zdroje -----	320
VII.8	Klíčová slova -----	322
VII.9	Použité zkratky -----	322
VIII.	KREDITNÍ RIZIKO -----	324
VIII.1	Kreditní riziko – zdroje a důležitost -----	324
VIII.2	Struktura úvěrů dle plateb a splátek -----	326
VIII.3	Typy úvěrů dle financovaných subjektů -----	332
VIII.4	Kreditní riziko, kreditní riziko v korporátním bankovníctví -----	334
VIII.5	Retailové bankovníctví a jeho vývoj v ČR -----	338
VIII.6	Makroekonomické měření kreditních rizik -----	346
VIII.7	Mikroekonomický přístup k měření a řízení kreditního rizika -----	356
VIII.8	Registry úvěrů – podpůrný nástroj pro řízení kreditního rizika -----	358
VIII.9	Hodnocení kreditního rizika -----	364
VIII.10	Cena úvěru -----	372
VIII.11	Zdroje -----	372
VIII.12	Klíčová slova -----	372
VIII.13	Použité zkratky -----	374
IX.	TRŽNÍ RIZIKO -----	376
IX.1	GAP analýza pro měření rizika úrokové sazby -----	378
IX.2	Tradiční nástroje měření tržních rizik -----	378
IX.3	Value at risk -----	390
IX.4	Řízení tržních rizik -----	392
IX.5	Zdroje -----	398
IX.6	Klíčová slova -----	398
IX.7	Použité zkratky -----	398
X.	NEÚROKOVÉ VÝNOSY BANK A PLATEBNÍ STYK -----	400
X.1	Neúrokové výnosy bank -----	400
X.2	Mimobilanční položky -----	402
X.3	Banky a platební styk -----	408
X.4	Platební systémy -----	436
X.5	Zdroje -----	446

X.6	Přílohy -----	448
X.7	Klíčová slova -----	452
X.8	Použité zkratky -----	452
XI.	NEÚROKOVÉ VÝNOSY BANK II: BANKOVNÍ FINANČNĚ-ÚVĚROVÉ OBCHODY A FINANČNÍ INOVACE -----	454
XI.1	Bankovní finančně úvěrové obchody a finanční inovace -----	454
XI.2	Další zdroje neúrokových výnosů – investiční bankovnictví a optimalizace financování a finančního investování -----	478
XI.3	Bankovní sektor v souvislosti s finančním sektorem a jeho produkty -----	482
XI.4	Zdroje -----	484
XI.5	Klíčová slova -----	484
XI.6	Použité zkratky -----	486
XI.7	Apendix: Příčiny hypoteční krize ve Spojených státech -----	486
XI.8	Zdroje -----	492
XII.	ROZVOJ BANKOVNÍHO SEKTORU PŘI POSKYTOVÁNÍ FINANČNÍCH SLUŽEB V EVROPSKÉ UNII -----	496
XII.1	Problémy ekonomické transformace -----	496
XII.2	Konsolidace corporate governance -----	502
XII.3	Současný stav bankovního sektoru v EU -----	506
XII.4	Konsolidace a privatizace bankovního sektoru v nových členských státech EU -----	518
XII.5	Postprivatizační fáze v bankovním sektoru: směrem k integraci -----	528
XII.6	Zdroje -----	538
XII.7	Přílohy -----	542
XII.8	Klíčová slova -----	562
XII.9	Použité zkratky -----	562

PŘÍKLADY

I.S	FINANČNÍ MATEMATIKA -----	564
I.S.1	Anuita -----	564
I.S.2	Perpetuita -----	570
I.S.3	Typy úročení -----	570
I.S.4	Frekvence úročení -----	574
I.S.5	Dlouhodobé dluhopisy -----	578
I.S.6	Zdroje -----	588

II.S.A	FINANČNÍ VÝKAZY A FINANČNÍ ANALÝZA	590
II.S.A.1	Finanční výkazy – základní informace	590
II.S.A.2	Účetní standardy	592
II.S.A.3	Finanční výkazy bank	596
II.S.A.4	Podrozvahové (mimorozvahové) položky	598
II.S.A.5	Hodnocení finančního zdraví podniku a banky	606
II.S.A.6	Některé finanční ukazatele bank	606
II.S.A.7	Mezinárodní srovnání bank	610
II.S.A.8	Zdroje	612
II.S.A.9	Klíčová slova	614
II.S.A.10	Použité zkratky	614
II.S.B	ORGANIZAČNÍ USPOŘÁDÁNÍ A SPECIFIKA BANKY	616
II.S.B.1	Kontinentální přístup ke Corporate governance banky	616
II.S.B.2	Oddělení neslučitelných funkcí	618
II.S.B.3	Ostatní důležité útvary	620
II.S.B.4	Ostatní specifiky	620
II.S.B.5	Zdroje	622
II.S.B.6	Klíčová slova	622
III.S	INSTRUMENTY PENĚŽNÍHO TRHU A ÚROKOVÉ SAZBY	624
III.S.1	Instrumenty peněžního trhu	624
III.S.2	Úrokové sazby	630
III.S.3	Repo operace	640
III.S.4	Zdroje	646
III.S.5	Klíčová slova	646
III.S.6	Použité zkratky	646
IV.S	PRINCIPY MĚŘENÍ A ŘÍZENÍ RIZIKA	648
IV.S.1	Identifikace rizik	648
IV.S.2	GAP analýza pro měření rizika likvidity	652
IV.S.3	GAP analýza pro měření úrokového rizika	656
IV.S.4	Otevřená měnová pozice	664
IV.S.5	Klíčová slova	668
IV.S.6	Použité zkratky	668
V.S	KONSOLIDACE, FÚZE A AKVIZICE	670
V.S.1	Struktury skupin	672
V.S.2	Fúze a akvizice	674
V.S.3	Metody konsolidace	676
V.S.4	Zdroje	684

V.S.5	Klíčová slova -----	684
V.S.6	Použité zkratky -----	684
VI.S	BANKOVNÍ KAPITÁL -----	690
VI.S.1	Výpočet kapitálové přiměřenosti podle konceptu Basel (úvěrové riziko investičního portfolia) -----	692
VI.S.2	Výpočet kapitálové přiměřenosti podle pravidel Basel (tržní riziko a úvěrové riziko obchodního portfolia) -----	704
VI.S.3	Výpočet kapitálové přiměřenosti podle pravidel Basel (operační riziko) -----	706
VI.S.4	Apendix -----	710
VI.S.5	Zdroje -----	712
VI.S.6	Klíčová slova -----	712
VI.S.7	Použité zkratky -----	714
VII.S	LIKVIDITA, LIKVIDITNÍ RIZIKO A ŘÍZENÍ PASIV -----	716
VII.S.1	Hlavní druhy likviditního rizika rozvahy banky -----	716
VII.S.2	Žebříková metoda -----	722
VII.S.3	Výpočet úroků na běžném účtu -----	726
VII.S.4	Dopad na likviditní pozici banky -----	728
VII.S.5	Zdroje -----	734
VII.S.6	Klíčová slova -----	734
VII.S.7	Použité zkratky -----	736
VIII.S	MĚŘENÍ KREDITNÍHO RIZIKA -----	738
VIII.S.1	Kreditní modely -----	738
VIII.S.2	Stanovení ceny úvěru -----	748
VIII.S.3	Zdroje -----	760
VIII.S.4	Klíčová slova -----	762
VIII.S.5	Použité zkratky -----	762
IX.S	MĚŘENÍ TRŽNÍCH RIZIK -----	764
IX.S.1	Tradiční nástroje měření tržních rizik -----	764
IX.S.2	Value at Risk -----	774
IX.S.3	Zdroje -----	794
IX.S.4	Klíčová slova -----	794
IX.S.5	Použité kratky -----	794
X.S	KREDITNÍ DERIVÁTY A MĚNOVÉ SWAPY -----	796
X.S.1	Kreditní deriváty a měnové swapy -----	796
X.S.2	Zdroje -----	816

X.S.3	Klíčová slova -----	816
X.S.4	Použité zkratky -----	816
XI.S	FAKTORING A FORFAITING -----	818
XI.S.1	Faktoring -----	818
XI.S.2	Forfaiting -----	820
XI.S.3	Zdroje -----	822
XI.S.4	Klíčová slova -----	822
XII.S	INVESTICE – FÚZE & AKVIZICE, PRIVATE EQUITY INVESTICE, OCEŇOVACÍ TECHNIKY A EXIT STRATEGIE -----	824
XII.S.1	Fúze a akvizice (M & A) -----	824
XII.S.2	Jaké jsou hlavní typy investorů? -----	826
XII.S.3	Soukromé akcie a fondy rizikového kapitálu: Kdo to je a jak investují -----	828
XII.S.4	Techniky oceňování -----	834
XII.S.5	Zdroje -----	848
	REJSTŘÍK -----	850

CONTENS

Foreword	21
I. BASIC TERMS OF FINANCIAL MARKETS	23
I.1 Basic terms	23
I.2 Financial intermediation environment	39
I.3 The size and structure of the world's financial market	49
I.4 The nature of financial intermediation: The case of the Czech Republic	59
I.5 Sources	61
I.6 Key words	61
I.7 Abbreviations used	63
II. BASIC PRINCIPLES OF BANKING	65
II.1 Banks and the banking sector	65
II.2 Evaluation of performance, profitability and efficiency of the bank, risks	89
II.3 Economies of scale and scope in banks, bank heterogeneity and financial innovations	99
II.4 Market segmentation and bank heterogeneity in the Czech Republic	99
II.5 Institutions that compete with banks	109
II.6 Sources	111

II.7	Key words -----	115
II.8	Abbreviations used -----	115
III.	CENTRAL BANKING -----	117
III.1	Central banks -----	119
III.2	Monetary policy -----	141
III.3	Interest rates -----	149
III.4	Dependence of central bankers -----	163
III.5	Sources -----	163
III.6	Key words -----	165
III.7	Abbreviations used -----	167
IV.	RISK MEASUREMENT AND RISK MANAGEMENT -----	169
IV.1	Risk management -----	169
IV.2	Asset and liability management -----	179
IV.3	The accounting and economic models of ALM -----	191
IV.4	Interest rate risk today and in the past -----	201
IV.5	Measurement of credit risk -----	203
IV.6	Sources -----	205
IV.7	Key words -----	205
IV.8	Abbreviations used -----	205
V.	BANKING REGULATION -----	209
V.1	Reasons for banking regulation -----	211
V.2	Banking sector regulation and supervision -----	215
V.3	Other (indirect) instruments of regulation – monetary policy measures -----	227
V.4	Lessons from historical experiences of financial market regulation in the US -----	229
V.5	The European Banking Union -----	229
V.6	Sources -----	231
V.7	Key words -----	233
V.8	Abbreviations used -----	235
VI.	BANK CAPITAL -----	237
VI.1	Types of capital -----	237
VI.2	Theoretical background -----	241
VI.3	Basel I -----	257
VI.4	Basel II -----	259
VI.5	Basel III -----	273
VI.6	Sources -----	279

VI.7	Key words -----	283
VI.8	Abbreviations used -----	283
VII.	LIQUIDITY RISK -----	291
VII.1	Basic terms -----	293
VII.2	The role of confidence in banks -----	293
VII.3	Liquidity and liability management -----	297
VII.4	Bank deposit products in the Czech Republic -----	307
VII.5	Liquidity in the Czech banking sector -----	313
VII.6	Liquidity risk regulation under Basel III -----	317
VII.7	Sources -----	321
VII.8	Key words -----	323
VII.9	Abbreviations used -----	323
VIII.	CREDIT RISK -----	325
VIII.1	Credit risk, its sources and importance -----	325
VIII.2	The structure of debt instruments by payments and repayments -----	327
VIII.3	Credit types according to financing entities -----	333
VIII.4	Credit risk, credit risk in corporate banking -----	335
VIII.5	Retail banking and its development in the Czech Republic -----	339
VIII.6	Macroeconomic measurement of credit risk -----	347
VIII.7	Microeconomic approach: Credit management and credit process -----	357
VIII.8	Registers of credits as a supplementary tool for credit risk management -----	359
VIII.9	Credit risk assessment -----	365
VIII.10	Loan pricing -----	373
VIII.11	Sources -----	373
VIII.12	Key words -----	373
VIII.13	Abbreviations used -----	375
IX.	MARKET RISK -----	377
IX.1	GAP analysis for measuring interest rate risk -----	379
IX.2	Traditional measures of market risk -----	379
IX.3	Value at Risk -----	391
IX.4	Market risk management -----	393
IX.5	Sources -----	399
IX.6	Key words -----	399
IX.7	Abbreviations used -----	399

X.	NON-INTEREST INCOME OF BANKS AND PAYMENT SYSTEMS	401
X.1	Non-interest income of banks	401
X.2	Off-balance sheet items	403
X.3	Banks and payment systems	409
X.4	Payment systems	437
X.5	Sources	447
X.6	Appendices	449
X.7	Key words	453
X.8	Abbreviations used	453
 XI.	 NON-INTEREST INCOME OF BANKS II: A BANK'S FINANCIAL AND CREDIT OPERATIONS AND FINANCIAL INNOVATIONS	 455
XI.1	Financial and credit operations and financial innovations in banking	455
XI.2	Further sources of non-interest income: Investment banking and the optimization of financing and financial investments	479
XI.3	The banking sector in the context of the financial sector and its products	483
XI.4	Sources	485
XI.5	Key words	485
XI.6	Abbreviations used	487
XI.7	Appendix: Determinants of the US mortgage crisis	487
XI.8	Sources	493
 XII.	 THE DEVELOPMENT OF THE BANKING SECTOR AS A FINANCIAL SERVICES PROVIDER IN THE EUROPEAN UNION	 497
XII.1	Problems of economic transition	497
XII.2	Consolidation of corporate governance	503
XII.3	The current status of the banking sector in the EU	507
XII.4	Financial consolidation and privatization of the banking sector in the New Member States	519
XII.5	Post-privatization phase in the banking sector: Towards integration	529
XII.6	Sources	539
XII.7	Appendices	543
XII.8	Key words	563
XII.9	Abbreviations used	563